

BWAMANDA in het noordwesten van de Evenaarsprovincie was een missiepost van de kapucijnen, toen Leonard Van Baelen in zijn eerste jaar Congo er opdoek. Hij trof er een bevolking aan die nauwelijks kon overleven. Vier op tien kinderen bereikten niet eens de leeftijd van vijf. Met slechts twee middelbare scholen in het bisdom Molegbe, een gebied ruim twee keer zo groot als België, had wie de kindersterfte overleefde amper onderwijskansen. Het plaatselijke hospitaal lag er verlaten bij, een arts was er in geen vijf jaar meer gesignaleerd.

„Ziedaar de toestand, toen Leonard de regio bezocht die sinds 1910 als missiegebied aan de kapucijnen was toevertrouwd”, vertelt medebroeder Gaston Spillebeen, die in de jaren 1960 de missiepropaganda van de kapucijnen in België ging voeren. „Toen ik zo wat in dezelfde periode Bwamanda bezocht, en een moeder vroeg hoeveel kinderen ze had, dan antwoordde ze drie of vier. Vroeg ik haar hoeveel kinderen ze op de wereld had gezet, dan bleken dat zes of zeven. Dit mocht zo niet verder, vond ik. Maar hoe het tij gekeerd? Het werd mijn grootste bekommernis na de confrontatie met al die ellende.”

Papschool

Op de terugweg naar België ontmoette Gaston Spillebeen in Kinshasa veeleer toevallig pater Van Baelen. „Ik wist dat Leonard ergens in de Congolese hoofdstad verbleef, maar ik kende hem niet. Het werd een zeer vruchtbare ontmoeting!” Van Baelen werd in 1965 niet toevallig naar Congo gezonden. Enkele jaren voordien had hij zijn doctoraatsthesis met als titel *Het probleem van de ontwikkelingslanden. Een theologische stellingname* afgeleverd. Samen met dokter Jan Van Mullem, die tijdens zijn opleiding stage liep in Congo en later aan het hoofd kwam te staan van de Belgische Coöperatie in Kinshasa, werd in 1969 CDI-Bwamanda opgericht. CDI staat voor *Centre de Développement Intégral*, vrij vertaald als Centrum voor dorpsintegratie.

„Eerst moest de levensverwachting groeien. Onze kennis moest dringend worden doorgegeven aan de mensen”, vervolgt Gaston Spillebeen. „De grootste kans op slagen hadden we indien we dit in alle lagen van de lokale bevolking deden. Zo leidden we onder meer verpleegsters op en maakten hen duidelijk dat overschakelen van borstvoeding naar vaste voeding niet abrupt mocht. Een papje op basis van plaatselijk geteelde soja en maïs hielp de baby's aansterken. Terzelfder tijd werden jonge vrouwen opgeleid om de kinderen op te vangen terwijl de moeders op de akkers gingen werken. De *papschool* was geboren, en iedereen werd er beter van.”

Ontwikkeling heeft maar kans op slagen, als ze integraal wordt aangepakt. Dat was de diepe overtuiging van Van Baelen en Van Mullem. Het betekent dat de hele bevolking, iedereen zonder onderscheid, dient geholpen, en dit in alle betekenisvolle pijlers van



De koffieteelt in Bwamanda biedt Congolezen zinvolle arbeid en ons eerlijke koffie met het Max-Havelaarkeurmerk. © CDI-Bwamanda

Zegen voor Bwamanda

Tom Heylen

Begin juli overleed kapucijn Leonard Van Baelen. In 1965 verliet hij België om in Kinshasa les te geven aan de katholieke universiteit Lovanium. Sociale ethiek doceren, en niet proberen de levensomstandigheden van bevolking en medebroeders in de Evenaarsprovincie te veranderen? Dat kon niet. Het resultaat was een uniek ontwikkelingsproject, gelauwerd door *Time Magazine* zowel als Unesco.

‘Europese held’ Leonard Van Baelen redt een stukje Congo

de gemeenschap. Niet in het minst dankzij landbouwontwikkeling, maar evengoed dankzij initiatieven op medisch, sociaal en cultureel gebied.

Keurmerk

„Zo moesten we de mensen van Bwamanda ervan overtuigen méér te produceren dan ze zelf nodig hebben”, legt pater Spillebeen uit. „Koffie bleek een interessante piste. Het wespennest dat de koffiehandel tot dan toe was, diende dringend gezuiverd. Boeren moesten een eerlijke prijs krijgen voor hun arbeid en ze moesten ook prompt worden vergoed. Klinkt mooi natuurlijk, maar van-

zelfsprekend was het allerminst. We moesten de boeren leren omgaan met geld, maar hen bijvoorbeeld ook de werking van een weegschaal uitleggen. Bleek dat de officiële opkopers de wegingen van de oogst wel eens durfden te vervalsen, om maar te zwijgen van de veel te lage prijs die ze voor de koffiebonen betaalden.”

Na enkele jaren werd de hoeveelheid koffie die de landbouwers via CDI verhandelden zo groot, dat diende uitgekeken naar rechtstreekse uitvoer. Bij het oprichten van de Stichting Max Havelaar in Nederland in 1989 was ook CDI-Bwamanda betrokken. Enkele jaren later bleek diezelfde organisatie een stuwende kracht achter de oprichting van de vzw

Max Havelaar in België. Het eerste pakje Belgische koffie met Max-Havelaarkeurmerk werd op 15 januari 1991 overhandigd aan toenmalig premier Wilfried Martens. En het bleef niet bij economische activiteiten, ook al kon en kan CDI niet alles zelf. Zo wordt samengewerkt met Memisa om te zorgen voor aangepaste medische zorg en de bijbehorende geneesmiddelen.

CDI-Bwamanda bestaat zowel in Congo als in België. „Vanuit België bieden we onze Congolese collega's vooral logistieke en financiële steun. Aldus worden wel eens wisselstukken voor auto's of pompen verzonden, maar wat ze in Congo zelf kunnen, laten we hen doen. En één standpunt is hei-

lig in beide continenten: alles wat wordt gedaan, moet de bevolking tot welvaart en welzijn brengen. Voor Leonard betrof dit eerst en vooral de meest behoeftige bevolkingsgroepen”, besluit Spillebeen, lange tijd stuwende kracht van CDI-Bwamanda-België. Voor die onverdroten inzet werd pater Van Baelen door het Amerikaanse *Time Magazine* in 2003 uitgeroepen tot Europese Held. Rocklegende Bono verkeerde dat jaar in goed gezelschap...

Meer informatie: CDI-Bwamanda vzw, Geldenaaksebaan 322 bus 2, 3001 Heverlee, telefoon 016/20.07.13, website www.cdibwamanda.org. Giften zijn altijd welkom op rekeningnummer 785-5429061-73. Vanaf 30 euro ontvangt u een fiscaal attest.